

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH W 2017 ROKU

Realizacja projektów w 2017 roku była możliwa dzięki dotacjom: Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Narodowy Program Rozwoju Humanistyki), Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, m.st. Warszawy, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego oraz dzięki darowiznom od osób prywatnych.

OPRACOWYWANIE i KONSERWACJA ZBIORÓW

Kontynuowane było opracowanie merytoryczne, ewidencjonowanie i zabezpieczanie zasobów Archiwum Polskich Ormian prowadzonego przez Fundację, w tym następujące zespoły i zbiory: „Parafia ormiańskokatolicka i dekanat w Stanisławowie”, „Starodruki” oraz dwa archiwa rodzinne: Mikulich i Nikorowiczów. Kontynuowano prace nad zbiorem fotografii. W Gliwicach zinwentaryzowano przechowywane tam przedmioty liturgiczne. Wydrukowane zostały 3 inwentarze.

Zindeksowane zostały kolejne księgi metrykalne: księgi zapowiedzi z Kut, Horodenki i Tyśmienicy oraz księga małżeństw ze Śniatyna, które udostępniamy w wyszukiwarce w Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian. Przetłumaczona została z języka polskich Ormian (język ormiański z wpływami tureckiego, polskiego, i innych języków) pierwsza część umów przedślubnych ze Stanisławowa z przełomu XVII i XVIII w.

Poddano konserwacji kilka albumów i fotografii oraz wykonano opakowania konserwatorskie na kilkanaście obiektów.

DARY SIÓSTR BENEDYKTYNEK

Archiwum Ormian Polskich powiększyło swoje zasoby o cenne dary, przede wszystkim o te, przekazane przez Siostry Benedyktynki z klasztoru św. Józefa w Wołowie, spadkobierczynie sióstr Benedyktynek Ormiańskich ze Lwowa. Najważniejszym darem jest siedem portretów księń lwowskich Benedyktynek ormiańskich oraz płótno z wizerunkiem Matki Boskiej, które zostały, dzięki współpracy z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, wstępnie zabezpieczone i trwają prace nad poddaniem ich konserwacji. Siostry z klasztoru w Wołowie przekazały również oryginały rękopisów i książki oraz udostępniły do skopiowania pamiątki po siostrach ze Lwowa.

Wszystkie obiekty zostały zewidencjonowane w osobnym zespole.

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

Na portalu www.szukajwarchiwach.pl (Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych) zamieszczone zostały skany wszystkich ksiąg metrykalnych z Archiwum Polskich Ormian (prawie 2800 skanów) oraz inwentarze w pełni opracowanych zbiorów.

Strona Wirtualnego Archiwum Polskich Ormian została rozbudowana o nowe wyszukiwarki. Oprócz wyszukiwarki indeksów ksiąg metrykalnych, pojawiły się wyszukiwarki: duchownych oraz osób pochowanych na cmentarzach, a w tej ostatniej dane dotyczące osób pochodzenia ormiańskiego z Cmentarza Powązkowskiego i części Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie.

W zakładce Fotografie znalazło się ok. 1000 fotografii z opisami pochodzącymi ze Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej, z którego korzysta nasze Archiwum.

Na stronie Wirtualnego Archiwum Polskich Ormian pojawiła się nowa zakładka Cmentarze online, pod którą można znaleźć zakładkę Warszawa – Stare Powązki. Znajdują się tu informacje o Ormianach i ich potomkach pochowanych na Cmentarzu Powązkowskim, zawierające m.in.: lokalizator grobów, ich fotografie, dokładne opisy.

Zasoby Archiwum Ormian Polskich udostępnialiśmy na miejscu, w Archiwum, do badań naukowcom i osobom zainteresowanym np. własnymi badaniami genealogicznymi.

POPULARYZACJA WIEDZY o ORMIANACH W POLSCE i na ŚWIECIE

Rozpoczął się pięcioletni projekt badawczy, pt. „Pomniki dziejowe Ormian polskich” finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, polegający na edycji pięciu tomów obcojęzycznych źródeł do dziejów Ormian w Polsce. W jego ramach wydany już został tom „Zapisy sądu duchownego Ormian miasta Lwowa, 1564–1608”, przetłumaczony z języka kipczackiego i opracowany przez prof. Edwarda Tryjarskiego.

Prowadzone były dalsze prace genealogiczne zmierzające do stworzenia jednego drzewa genealogicznego polskich Ormian. Przygotowana też została uzupełniona, elektroniczna i papierowa wersja „Poradnika genealogicznego do badań nad pochodzeniem polskich rodzin ormiańskich”, przygotowana przez Hannę Kopczyńską-Kłós.

Strona Fundacji www.dziedzictwo.ormianie.pl jest stale uzupełniana o bieżące informacje, z których najważniejsze tłumaczone są na język angielski i ormiański.

Strona www.Wiki.Ormianie.pl systematycznie powiększa się o nowe biografie polskich Ormian (obecnie jest już prawie 1500 stron), w tym o opracowywane przez historyków.

Strona www.skarbnica.ormianie.pl – w zakładce „Pamiętki ormiańskie” dowiadujemy się o kolejnych darach przekazanych Fundacji przez Siostry Benedyktynki z Wołowa wraz ze skanami niektórych archiwaliów oraz informacjami historycznymi o zakonie. W zakładce „Poszukiwania genealogiczne” znajduje się coraz więcej informacji historycznych o polskich Ormianach oraz odnośniki m.in. do materiałów archiwalnych, opracowań, fotografii. W zakładce „O Ormianach w Polsce” znalazło się szczegółowe podsumowanie obchodów jubileuszu 650. rocznicy pierwszego przywileju dla polskich Ormian.

W siedzibie Fundacji dla młodzieży z Programowego Ruchu Odkrywców, działającego w Związku Harcerstwa Polskiego, odbyła się prezentacja poświęcona historii Armenii i polskim Ormianom przygotowana przez Pawła Grzesika, historyka z Muzeum w Kielcach.

W prezentacji Pauliny Pytlak, podsumowane zostały prace Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich związane z renowacją kolumny św. Krzysztofa w zaułku ormiańskim koło katedry ormiańskiej we Lwowie.

Odbyły się również prezentacje fotograficzne poświęcone podróżom do Armenii i śladami Ormian do Ziemi Świętej. Prezentowaliśmy też film „Ojcu” Ormianki, Diany Skaya i Liliany Komorowskiej.

Co tydzień w siedzibie Fundacji ma swoje próby chór parafii ormiańkokatolickiej św. Grzegorza z Nareku.

ZWIĄZKI ORMIAN Z DOMINIKAŃSKIM KOŚCIOŁEM ŚW. JACKA W WARSZAWIE

Przy kościele św. Jacka w Warszawie przy ul. Freta, nastąpiło odsłonięcie tablicy „Zaułek Ormiański”, upamiętniającej warszawskich Ormian i ich związki z zakonem oo. Dominikanów. Z tej okazji w kościele św. Jacka sprawowana była uroczysta msza św., po której odbyło się spotkanie środowiska i zagranicznych gości przybyłych na konferencję w Senacie RP poświęconą polskim Ormianom.

Rok 2017 zakończony został wykonaniem repliki epitafium ormiańskiego w kościele św. Jacka w Warszawie. Jest to replika zniszczonego w czasie II wojny światowej, XVII-wiecznego epitafium Jakuba Minasowicza, mieszkańca Warszawy.

PUBLIKACJE

- „Ormianie polscy w opisach i obrazach” to publikacja przygotowana przez prof. Krzysztofa Stopkę i dr. hab. Andrzeja A. Ziębę specjalnie na konferencję w Senacie RP „Ormianie polscy. Siedem wieków istnienia”, poświęconą Ormianom i rocznicy 650. rocznicy nadania im przywileju przez króla Kazimierza Wielkiego.

- Fundacja wydała książkę Marcina Łukasza Majewskiego pt. „Węgrzy, Szkoci i Ormianie. Studia nad składem etnicznym mieszkańców Piotrkowa przyjętych do prawa miejskiego w okresie staropolskim”.
- Uczestniczyła też w przygotowaniach do wydania książki Zbigniewa Manugiewicza i Jerzego Tustanowskiego pt. „U podnóża Owidiusza. Rozkwit i zagłada wspólnoty kuckiej nad Czeremoszem”.
- Nowatorską pozycją jest plan pt. „Ormiańskie Stare Powązki”. Na podstawie badań historycznych, lokalizuje na terenie warszawskich Starych Powązek, pochówki 164 osób o ormiańskim pochodzeniu. Oprócz planu Cmentarza Powązkowskiego w Warszawie z oznaczonymi kwaterami, zamieszczono wykaz pochowanych tam osób, fotografie nagrobków i dokładną lokalizację z koordynatami GPS.
- Wydaliśmy kolejne cztery numery dwujęzycznego kwartalnika „Awedis”.
- Jak co roku przygotowaliśmy kalendarz na 2018 rok, pt. „Ormianie w sztuce polskiej XXI wieku”.

UDZIAŁ w KONFERENCJACH i IMPREZACH, WSPÓLPRACA

Z okazji 650. rocznicy nadania przez króla Kazimierza Wielkiego biskupowi Grzegorzowi przywileju zezwalającego na założenia biskupstwa we Lwowie, 20 stycznia br. w katedrze wawelskiej w Krakowie, wieńce i kwiaty na grobowcach królów Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły, składali przedstawiciele prezydenta RP, urzędów marszałkowskich, ambasador Republiki Armenii i przedstawiciele organizacji i towarzystw ormiańskich z całej Polski, w tym naszej Fundacji. Uczestniczyliśmy także w innych uroczystościach tego dnia zorganizowanych przez Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne. Ten dzień dał początek kilkudziesięciu uroczystościom, które z tej okazji na przestrzeni roku, odbywały się w całej Polsce, w których także braliśmy udział. Dla przykładu, 29 marca 2017 r. byliśmy w grupie około 60 przedstawicieli społeczności ormiańskiej z całej Polski, która przybyła na spotkanie z Prezydentem RP Andrzejem Dudą, do Pałacu Prezydenckiego. Byliśmy także 13 sierpnia w Gdańsku na uroczystym otwarciu siedziby Związku Ormiańskiego.

W Piotrkowie Trybunalskim byliśmy współorganizatorem, wraz z władzami miasta, ogólnopolskiego dorocznego spotkania środowiska Ormian – „Ormianie wracają do Piotrkowa”. Msza św., która rozpoczęła całodzienne obchody, sprawowana była przez przybyłego specjalnie na tę okazję, ojca Vahana z klasztoru Mechiatarystów z Wiednia i ks. prof. Józefa Naumowicza. Oprawę muzyczną zapewnił 7-osobowy chór męski pod dyrekcją Jakuba Kopczyńskiego. Po mszy, uczestnicy uroczystości wyruszyli na spacer „Traktem ormiańskim” prowadzeni przez Marcina Łukasza Majewskiego, piotrkowianina, historyka, współpracownika naszej Fundacji. W krużgankach klasztoru Panien Dominikanek zaprezentowana została wystawa, autorstwa pani Ludwiki Borzymek, na którą składały się wizerunki i scenki z życia piotrkowskich. Na dziedzińcu Centrum Idei „Ku Demokracji” prezentowana była wystawa „Z widokiem na Ararat. Losy Ormian w Polsce”. Działał również „ormiański skryba” – Daniel Lalik, szkoląc chętnych w kaligrafii i pisaniu ormiańskich liter. Poza oficjalnymi wystąpieniami, podziwialiśmy ormiańską i polską młodzież – zespół śpiewaczy i taneczny reprezentujący Polonię z Giumri. Działało też stoisko z publikacjami, a ormiańskimi potrawami gościła wszystkich Wiola Khondkarian. Dzień zakończył występ zespołu Organic Noises z muzyką w stylu „jazz fusion”, inspirowaną motywami wschodnimi, zwłaszcza ormiańskimi. Występ prowadziła liderka zespołu Zofia Trysuła-Hovhannisian, grająca na instrumentach dętych w tym na duduku. Na to piotrkowskie spotkanie zjechało ponad 100 osób reprezentujących ormiańskie środowiska w Polsce. W Miejskiej Bibliotece Publicznej prezentowana była również wystawa pt. „Wielki zapomniany. Arcybiskup ormiański Józef Teodorowicz (1864–1938) – wybitny polski kapłan i mąż stanu”.

W lipcu w Lubaczowie, braliśmy udział w II Ogólnopolskim Spotkaniu Środowisk Kresowych, które w tym roku odbyło się pod hasłem „Dziedzictwo Ziemi Wschodniej dawnej Rzeczypospolitej – wyzwania, projekty, dokonania”. Przedstawicielki naszej Fundacji przedstawiły prezentację pt. „Ormiańskie dziedzictwo kresowe w 650-lecie pierwszego przywileju dla polskich Ormian”, gdzie mowa też była o działalności naszej Fundacji.

W Kazimierzu Dolnym patronowaliśmy imprezie o wieloletniej tradycji – „Pardes Festival”. Na festiwalu obecne były wątki ormiańskie: odbyło się „Popołudnie z Morelą”, a głównym punktem był ciekawy wykład dr. hab. Andrzeja A. Zięby „Na ormiańskim szklaku. O orientalizacji kultury polskiej”.

W ramach IX Międzynarodowego Festiwalu Kultury Kresowej w Jarosławiu, prezentowana była wystawa „Z widokiem na Ararat. Losy Ormian w Polsce”. Wystawa cieszyła się ogromnym powodzeniem, odwiedzała ją

również licznie młodzież szkolna. Otwarcia wystawy towarzyszył koncert mieszkanki Jarosławia, rodowitej Ormianki. W Jarosławiu prezentowana była również wystawa pt. „Wielki zapomniany”.

Braliśmy udział w II Kongresie Archiwów Społecznych.

Podsumowaniem ogólnopolskich obchodów 650. rocznicy nadania Ormianom pierwszego przywileju w Polsce była konferencja „Ormianie polscy. Siedem wieków istnienia”, która 19 października odbyła się w Senacie RP, w której brali udział przedstawiciele naszej Fundacji. W jej trakcie trzech nasi bliscy współpracownicy odznaczeni zostali Medalami „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego: dwaj członkowie rady naszej Fundacji: prof. dr hab. Krzysztof Stopka i ks. prałat Cezary Annusewicz oraz dr hab. Andrzej A. Zięba. Przy tej okazji miło nam wspomnieć, że w Armenii prof. Stopka został wyróżniony Honorowym Medalem „Mesropa Masztoca” za wieloletnie badania nad historią polskich Ormian, a Armen Artwich, bardzo zasłużony dla naszej Fundacji doceniony został przez Fundację POLCUL za „pracę społeczną służącą budowaniu patriotyzmu, otwartości na wielokulturowość oraz odkrywanie historii Ormian Polskich”. Zwieńczeniem obchodów 650-lecia było przyjęcie uchwał przez: Senat RP i Sejm RP z tej okazji, podnoszącej ogromny wkład Ormian w kulturę i historię Polski.

Jak zawsze zachęcamy do korzystania z prowadzonego przez nas wortalu
„Wirtualny Świat Polskich Ormian” www.ormianie.pl

Zespół Fundacji